

A reneszánsz

14-16. század

Nevezetek meg reneszánsz alkotókat!

Mit tudtok a reneszánszról?

Készítette: Ujlaki Tibor
Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános
Iskola és Gimnázium

A középkort követő új kultúrtörténeti korszak és művészeti korstílus.

A reneszánsz alapjai, elterjedése

- a levantei (földközi-tengeri) kereskedelemben vezető szerepet játszó észak-itáliai városállamok
- társadalmi szerkezetváltás: a **polgárság** megjelenése
- Legjelentősebb központja a XIV-XV. században Firenze volt, a **Mediciék** maguk köré gyűjtötték a kor legkiválóbb tudósait és művészeit (mecenatúra).
- Németalföldön és a német fejedelemségekben összekapcsolódott a **reformációval**
- A reneszánsz olyan, mint a "*parthoz ütődő hullámok hosszú sora: mindegyik más helyen és más-más pillanatban törik meg. Mindenütt másképp rajzolódik ki a határvonal régi és új között... a változás sohasem vonatkozik a műveltség egész összességére,*" (Huizinga)

➤ A 15. sz. végén megszületik az **újkori természettudományos gondolkodás**

Kopernikusz lengyel csillagász (1473-1543) *heliocentrikus világgép* (paradigmaváltás).

Johannes Kepler (1571-1630) német csillagász számításokkal igazolta.

Giordano Bruno (1548-1600) szakít a zárt arisztotelészi világgéppel, a világegyetem végtelenségét hirdette

➤ Földrajzi felfedezések, a világ feltérképezése

Marco Polo (Kína, Mongólia 1271-1295), Kolombusz („Amerika” 1492, Vasco da Gama (1469-1424, 1497-ben eljut Indiába), Magellán körülhajózza a Földet (1519-1522), Cabral felfedezi Brazíliát (1500).

A mozgatható betűkkel történő könyvnyomtatás

Egy nyomda belseje a XVI. század elején. A kor nagy szellemi mozgalmait legjobban terjedtek a könyvnyomtatás által, amely abban az időben már rendkívül kifejlesztett Németországban. Több mint ezer nyomda működött országszerte és amint e képen (amely Gottfried Történelmi krónikájából való) is látható, a nyomdák berendezése — bármilyen kezdetleges volt is a fel- szerelés különben — nagyon hasonlított máris a mai nyomdákhöz. Persze gőz és villanyerő helyett csak az emberi erő végezte még akkor a munkát. Háttul a szedőket és a korrektort, elől jobb felől pedig Amman Jost kézi sajtóját láthatjuk.

Si linguis hoim loqr ⁊ āgelorū:
caritatē aut nō habeā: fact⁹ sum
velut es sonās aut tīmbalū tīnniens.
Et si habuero pphetiā ⁊ nouerī mīsteri-
a oīa et omnē sciētīā ⁊ habuero omnē
fidē ita ut mōres trāstterā: caritatē aut
nō habuero: nichil sum. Et si distribu-
ero ī cibos pauperū omnes facultates
meas ⁊ si tradidero corp⁹ meū ita ut
ardeā: caritatē aut nō habuero: nichil
michi pdest. Caritas patiēs est: betū-

Johann Gutenberg, mainzi mester az 1450-es évek közepén kidolgozta a cserélhető ólombetűkkel való nyomtatás módszerét (vászonrongyból készült papírra).

Az elnevezés eredete

rinascità, rinascimento

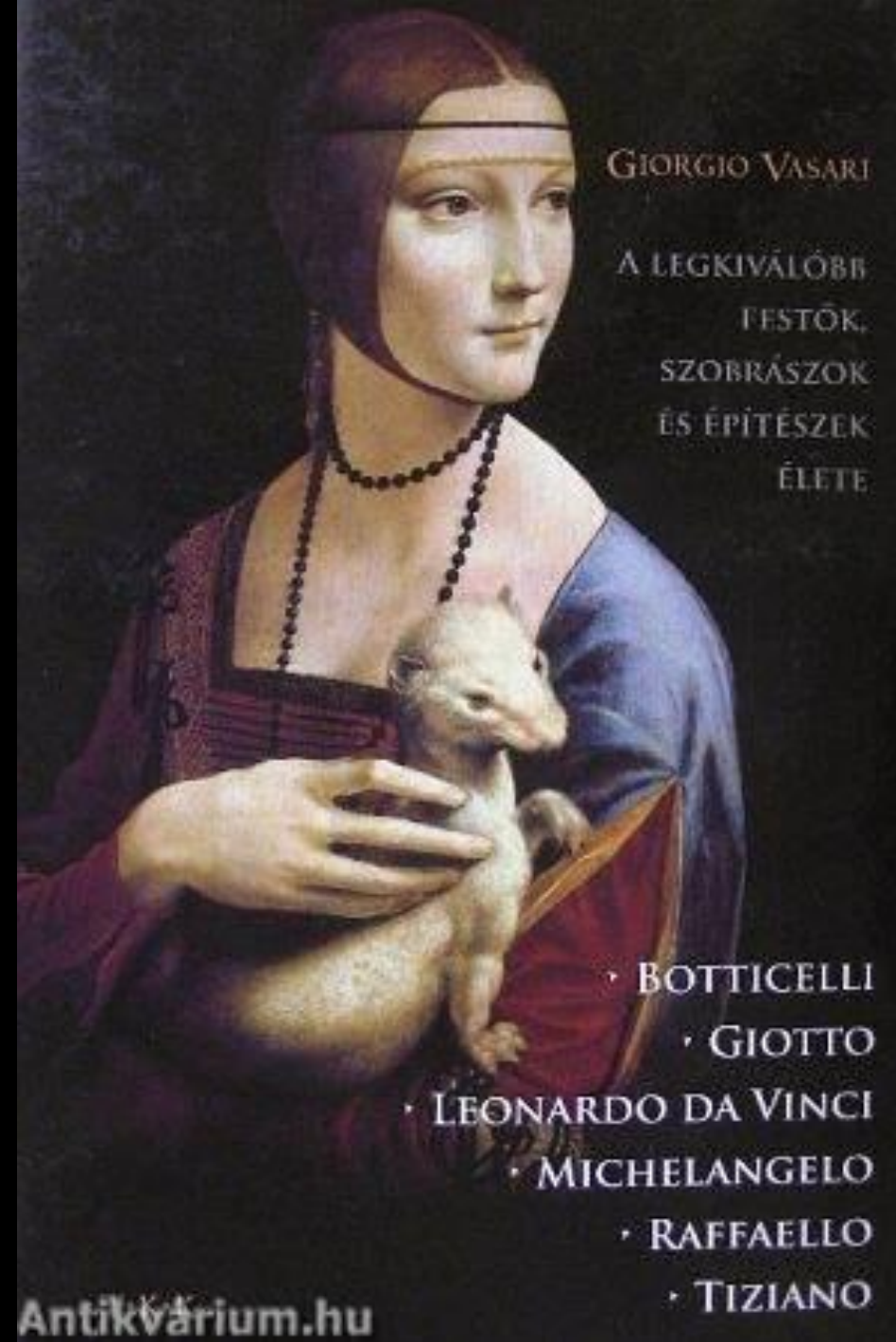
Trecento, quattrocento, cinquecento

A renaissance (újjászületés) kifejezés *Voltaire*-nél és az enciklopédistáknál bukkant fel 1750 körül.

Az antik kultúra, művészetfelfogás és emberkép újjászületése

Középpontban a *haladás* mint fejlődés eszméje.

„Újjászületés”

A reneszánsz nem szakított radikálisan a középkorral. *A keresztény világkép továbbra is uralkodó maradt.*

De: a középkor *aszketikus vallásosságával szemben a földi élet örömei, a „jó élni a földön” gondolata* hangsúlyossá vált.

Érdeklődése az antik szövegek felkutatása mellett a Biblia eredeti szövegeire is kiterjedt
Ez a tudós magatartás az alapja a humanizmusnak.

A klasszikus római irodalom *latin nyelve mellett később fontossá válik a görög nyelv tanulmányozása*

Számtalan klasszikus *kéziratot* fedeztek fel az egyházi könyvtárakban, megindult a *szövegkritika* (filológia).

Ezt követi nemzeti nyelvek előtérbe kerülése, **anyanyelvi irodalom**. A korszak végén: **Bibliafordítások** nemzeti nyelvekre.

Humanizmus

Mit jelent a fogalom?

„emberközpontú szemléletmód”

Szellemi mozgalom, a reneszánsz „ideológiája”.

Eredetileg az antik szerzők művei iránt megnyilvánuló *tudós érdeklődés* megnevezésére *a kifejezést*.

- középpontban az *erudíció* (tudós műveltség, iskolázottság)
- az „emberiségért való fáradozás” (lat. *studia humanitatis*)

Az *ars humanitatis* a reneszánsz emberének szemében az emberhez méltó élet megteremtéséhez tartozó tudományok, művészetek összességét jelentette.

Az ókori görögökhöz hasonlóan a reneszánsz humanistái is *hittek az esztétikai élmény jellemfejlesztő hatásában*.

nevelési eszmény

A humanizmus tehát:

- **emberközpontúságot** jelent - az ember méltóságát hirdeti, természet és ember harmóniáját, mikro- és makrokozmosz egységét
- **műveltségesszményt** jelent, a humán tudományok művelését

A reneszánsz embereszmény a *polihisztor*, a sokoldalúan képzett ember (Michelangelo, Leonardo).

- az *egyéniség* kitüntetett szerepe a középkori *közösségi szemléletmód* és az *anonimitás* helyett

- *természetközpontúság*

poétika: harmónia, eszményítés, arányos megformálás
(egységes kompozíció, zárt, kötött formák, rész és egész harmonikus kapcsolata)

Új műfajok: szonett, novella

Mantegna: Halott Krisztus siratása
(1480)

Sing Joyfully by William Byrd (1543-1623)

<https://www.youtube.com/watch?v=e6JfcFhs9Y8>